

Retouradres: Postbus 910, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de commissie Algemene Zaken

Datum 4 februari 2020

Onderwerp Programma tegen seksuele intimidatie en seksueel geweld

Bijlagen

1. Publicatie 'Kwetsbaar – meisjes in de gevarenzone', door Margalith Kleijwegt
2. Voortgang activiteiten 'Veilige Steden'

Geachte leden van de gemeenteraad,
Ze komt uit haar werk en gaat naar huis. Aan het einde van de straat ziet zij ze staan. Ze moet langs hen. Er is geen andere manier. Ze richt haar blik naar de grond, begint sneller te lopen. Even kijkt ze op, snel. Ze zien haar. Ze wordt bang. Ze hoort ze nu sissen en joelen. Daar gaat ze, recht hun fuik in. Ze hoopt dat het bij schelden blijft.

Ze loopt over de markt en voelt opeens een hand in haar billen knijpen. Ze kijkt om en ziet hem staan, vlak achter haar. Hij grijnst. Ze haalt diep adem, zegt luid dat hij zijn handen thuis moet houden en dat hij haar met rust moet laten. Omstanders slaan hun ogen neer, schuifelen weg. Niemand helpt.

Het is twee uur 's nachts. Ze komt uit de kroeg en gaat naar huis. Ze heeft haar sleutels tussen haar knokkels geklemd.

En zij ook.

En zij ook.

En kijk, zij ook.

Tientallen vrouwen op hetzelfde moment in dezelfde stad met ijzere punten tussen hun vingers. Een leger dat bang en alert de weg naar huis zo snel mogelijk probeert te vinden.

Ze staat voor de spiegel en tekent haar lippen secuur voller. Haar wenkbrauwen dikker. Haar jukbeenderen laat ze glanzen. Alles moet op de juiste plek zitten, precies goed, geen streepje verkeerd. Anders pakken ze haar. De meisjes. De jongens. Dan noemen ze haar lelijk. Dik. Kech.

Ze heeft een afspraak in een hotel, via Instagram. Als ze niet gaat, zet hij haar blote foto's online.

Ze kost twintig euro voor een half uur. Soms meer, soms vraagt ze spullen. In de wijk weet iedereen wie ze is. Ze kan niet weg, want haar vader heeft geen geld om een echt huis voor hen te kopen. Dus is ze nergens vrij. Niet op school, niet op straat. Ze weten haar toch wel te vinden.

Al een poosje weet niemand meer waar ze is. Haar profielen zijn offline. Iemand uit de buurt zegt haar misschien gezien te hebben, 's avonds laat, op een hoek van de straat, in een auto, naast een man. De mensen zeggen dat ze zich zou moeten schamen. Haar moeder blijft maar bellen. Ze neemt nooit op.

Amsterdam is een vrije stad, zo houden we onszelf graag voor. Een plek waar een ieder een individu is: los van kleur, gender of seksuele voorkeur. Een plek waar we diversiteit vieren, van oudsher vooruitstrevend en verwelkomend. Een vluchthaven voor degenen die op andere plekken op de wereld opgejaagd worden omwille van hun gender, seksualiteit of verlangens. Een levenslustige metropool waar we geen schaamte kennen. Een enclave waar ruimte om te leven zoals eenieder wil en acceptatie van de ander hand in hand gaan. Maar de werkelijkheid ziet er voor meer dan de helft van haar inwoners geregeld anders uit.

Bijna iedere Amsterdamse vrouw heeft zich weleens onveilig gevoeld, of dat nu in de openbare ruimte of het privédomein is. Hetzelfde geldt voor LHBTQI+-ers. Hand in hand lopen kan riskant zijn. Alleen door jezelf te zijn kunnen je veiligheid en lichamelijke integriteit op het spel komen te staan. Niet alleen op straat, ook achter gesloten deuren, in huizen, hotels en scholen zijn de veiligheid en de vrijheid van een deel van de Amsterdammers lang niet altijd gewaarborgd. Dit is niet alleen verdrietig, het is ook onacceptabel.

In de openbare ruimte is die onvrijheid tot op zekere hoogte democratisch. Bijna geen vrouw ontsnapt aan seksisme en (straat)intimidatie, of ze nu jong of oud, zwart of wit, kassamedewerker of manager is. Nog altijd moeten vrouwen accepteren dat in de openbare ruimte mannen regelmatig hun bewegingsruimte bepalen. In Amsterdam krijgt 51% van de vrouwen te maken met straatintimidatie (en 30% van de mannen)¹. In de leeftijdscategorie 15-34 jaar is dit percentage zelfs een schrikbarende 81% (het cijfer voor jongens en mannen is onbekend). Dat betekent dat bijna iedere jongere Amsterdamse vrouw geremd wordt in haar vrijheid.

In het openbaar vervoer, op sommige pleinen, in parken, 's avonds laat, maar ook in het volle daglicht middenin een druk winkelgebied lopen vrouwen het risico lastiggevallen te worden. Bovendien doet seksuele intimidatie zich in toenemende mate voor op *social media*. Veel jonge meiden worden gebullied, geïntimideerd en gechanteerd met hun seksualiteit via *Instagram* of *Snapchat*. In de 'virtuele openbare ruimte' kan de seksuele intimidatie even indringend en onveilig zijn, ondanks dat de dader fysiek niet nabij is. Een negatief zelfbeeld, angst voor fysieke intimidatie en voor openbaarmaking van privégegevens maken meiden en vrouwen tot een kwetsbare prooi.

Seksuele intimidatie en geweld zijn weerbarstige, taaie problemen die dikwijls onzichtbaar en ongrijpbaar zijn. Achter een gewone voordeur kan een vrouw jaren getiranniseerd worden door geweld, jonge meiden die worden gechanteerd met naaktfoto's geven daar liever gehoor aan dan hulp te zoeken. Hulpverleners zitten soms met de handen in het haar omdat een misbruikte jonge vrouw toch teruggaat naar huis of naar haar partner omdat ze bang is dakloos te worden of geen middelen van bestaan meer te hebben.

---

¹ Factsheet Straatintimidatie Amsterdam 2018, OIS, Gemeente Amsterdam, gegevens afkomstig uit de Veiligheidsmonitor Amsterdam-Amstelland 2018 (2019)

Bij geweld is het van groot belang dat politie en justitie kunnen optreden. Niet voor niets geven zij er blijvend prioriteit aan. Veel te vaak bereikt het bericht de politie echter niet omdat er geen aangifte wordt gedaan. Het is noodzakelijk dat de aangiftebereidheid omhoog gaat en dat slachtoffers – net als hun familie en sociale omgeving – ervan doordrongen zijn dat hulp noodzakelijk kan zijn en zonder enige schaamte of terughoudendheid wordt gevraagd. Het is even belangrijk dat slachtoffers, daders, wegkijkers en omstanders ervan doordrongen zijn dat lichamelijke integriteit en seksuele vrijheid niet-onderhandelbare rechten zijn en geen vrouw in Amsterdam mag worden geïntimideerd of worden gedwongen tot seksuele handelingen.

In deze brief presenteert het college nieuwe maatregelen om seksuele intimidatie en geweld beter te voorkomen en te bestrijden, slachtoffers effectiever te kunnen helpen en Amsterdammers er meer bewust van te maken dat er in ons aller omgeving meisjes en vrouwen zijn die, dikwijls onzichtbaar, niet vrij (genoeg) zijn. Deze maatregelen vullen het beleid aan van de wethouder Diversiteit en Emancipatie en de wethouder Jeugd en Zorg.

Verschijningsvormen

Seksuele grensoverschrijding kan heel verschillende verschijningsvormen aannemen, in zwaarte van overtreding of misdrijf en in aantasting van de lichamelijke integriteit variërend. Aan het ene uiteinde van het spectrum staat het je onveilig voelen op straat, soms zonder direct aanwijsbare reden. Veel vrouwen hebben een antenne ontwikkeld om (vooral 's avonds en in beruchte buurten) de omgeving te 'scannen' op mogelijke aanvallers en maken een bewuste afweging of ze in de schemer wel of niet door het park zullen fietsen. Die basale onveiligheid wordt concreet door straatintimidatie: nasissen en naroeppen ('catcallen') door vreemden, met de bedoeling om je ongemakkelijk en angstig te maken.

Minder zichtbaar dan intimidatie op straat maar vaak (minstens) even kwetsend en beangstigend zijn online seksuele intimidatie en geweld. Een veel voorkomend online fenomeen is slutshaming: het bekritisieren van meisjes en vrouwen omdat zij niet voldoen aan bepaalde verwachtingen van seksueel gedrag en uiterlijk. Zeker bij jonge vrouwen kan dit – net als bij straatintimidatie – angstig maken, vernederen en een slecht zelfbeeld geven. Ernstiger wordt het als het overgaat in shame-sexting², wraakporno³, exposen⁴, sextortion⁵ en grooming⁶ of het ongevraagd toesturen van seksueel getinte berichten (digitaal potloodventen). De relatieve anonimiteit van het digitale

---

² Het delen van seksueel getint beeldmateriaal met derden via social media zonder toestemming van de afgebeelde persoon, met als doel iemand negatief af te schilderen.

³ Het delen van seksueel getint beeldmateriaal met derden via social media zonder toestemming van de afgebeelde persoon, met wraak als motief, vaak nadat de relatie is verbroken.

⁴ Het breed delen van seksueel getint beeldmateriaal, vaak gecombineerd met persoonsgegevens, via social media met als doel de reputatie van de afgebeelde persoon te beschadigen in haar sociale omgeving.

⁵ Het gebruiken van seksueel getint beeldmateriaal, dat vaak onder valse voorwendselen is verkregen, als chantagemiddel.

⁶ Het online benaderen en verleiden van minderjarigen door meerderjarigen met seksueel getinte contacten als doel.

contact maakt intimidatie laagdrempelig en de impact van intimiderend gedrag minder zichtbaar voor de pleger en de omgeving.

Aan het andere uiterste van het spectrum staan vormen van seksueel geweld zoals verkrachting, gedwongen orale en manuele seks, al dan niet in de privésfeer, en seksueel misbruik, waarbij misbruik wordt gemaakt van een leeftijds- of machtsverschil. Ook seksuele uitbuiting en vrouwenhandel zijn extreme uitwassen van intimidatie en geweld. Ruilseks is een verschijnsel waarbij seks als transactiemiddel wordt ingezet, bijvoorbeeld in ruil voor spullen, drugs of een overnachting.

Cijfers en signalen

De landelijke cijfers zijn alarmerend. Onderzoek toont aan dat 53% van de vrouwen (18 tot 80 jaar) wel eens seksuele grensoverschrijding heeft meegemaakt (19% van de mannen)⁷. 22% van de volwassen vrouwen heeft te maken gehad met seksueel geweld (6% van de mannen). 14% van de meisjes tussen de 12 en 25 jaar oud heeft ooit seksueel geweld meegemaakt (3% van de jongens). 48% van de minderjarige meisjes heeft seksuele grensoverschrijding meegemaakt (17% van de jongens)⁸. Één op de tien vrouwen wordt in haar leven verkracht⁹. In 94% van de gevallen van seksueel geweld is de dader een man¹⁰.

De meeste misdrijven tegen vrouwen worden nog altijd thuis gepleegd: in 48% van de gevallen van seksueel geweld is de pleger de (ex-)partner of een familielid van het slachtoffer. Voor meisjes onder de 16 die te maken krijgen met seksueel geweld is de pleger in 39% van de gevallen een familielid¹¹. Er is een groot risico op herhaald slachtofferschap: 45% van de vrouwen die seksueel geweld hebben meegemaakt ervaart dit later nog eens (24% van de mannen)¹². Na het meemaken van seksueel geweld ondervindt 40% van de vrouwen psychische klachten als gevolg hiervan en 28% ondervindt seksuele problemen. 45% van de vrouwen die slachtoffer zijn van verkrachting ontwikkelt PTSS¹³.

Goede cijfers over hoeveel *Amsterdamse* vrouwen te maken krijgen met seksueel geweld en intimidatie ontbreken op dit moment. Ook is er nog (te) weinig bekend over online seksueel geweld, zoals de Nationale Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen aangaf in de recente Slachtoffermonitor¹⁴. Uit het schaarse onderzoek is wel een aantal gegevens bekend die verband houden met seksueel geweld. In de Amsterdamse politie-eenheid steeg het aantal geregistreerde geweldsincidenten in de huiselijke sfeer met 7%: van 6183 in 2017 naar 6608 in

---

⁷ Seksuele Gezondheid in Nederland, Rutgers (2017)

⁸ Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen 2016, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2018)

⁹ Rechten, Ruimte en Representatie, Nota gendergelijkheid 2019 – 2022. Gemeente Amsterdam (2019)

¹⁰ Factsheet: cijfers over seksueel geweld in Nederland, Centrum Seksueel Geweld (2018)

¹¹ Zie noot 7

¹² Zie noot 7

¹³ Zie noot 9

¹⁴ Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen 2017-2018, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2019)

2018¹⁵. Bijna 5% van de meisjes in de vierde klas van de middelbare school (15-16 jaar) geeft aan dat zij wel eens gedwongen is tot een seksuele handeling (bij jongens 1%)¹⁶. Van de meisjes uit de tweede klas (13-14 jaar) geeft 3% dat aan (bij jongens 1%). De afgelopen vijf jaar heeft 7% van de Amsterdamse vrouwen te maken gehad met geweld of dreiging van geweld, al dan niet met een seksueel motief. Voor 3% geldt dit voor de afgelopen twaalf maanden¹⁷. Zoals aan het begin van deze brief al beschreven worden de percentages veel hoger als de definitie wordt verbreed naar intimidatie, oplopend tot 81% van de jonge vrouwen in Amsterdam¹⁸.

Cijfers zeggen echter niet alles omdat de aangiftebereidheid vaak beperkt is. Uit schaamte of uit angst om niet geloofd te worden zien veel vrouwen af van aangifte of melding. Tijdens een ambtswoninggesprek op 4 juli 2019 deelden de eenheidsleiding van de politie en het OM, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, medewerkers van gezondheids-, welzijns- en jeugdorganisaties unaniem hun grote zorgen over signalen van grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld tegen jonge vrouwen die onder de radar blijven. Allen waarschuwden zij voor de ernst van het relatief onzichtbaar en ongrijpbaar probleem van meisjes en jonge vrouwen die hulp en steun in hun omgeving ontberen, geïsoleerd zijn en bloot staan aan intimidatie en geweld.

Naar aanleiding van dit gesprek heeft journalist Margalith Kleijwegt op verzoek van de burgemeester de afgelopen tijd gesprekken gevoerd met jonge vrouwen die slachtoffer zijn van seksueel geweld, uitbuiting, armoede en sociaal isolement en slecht de weg vinden naar hulp. De opbrengst van die gesprekken, in de vorm van het boekje 'Kwetsbaar – meisjes in de gevarenzone' treft u aan als bijlage bij deze brief. Hieruit komt een zeer verontrustend beeld naar voren van een groep ontheemde en getraumatiseerde meiden, die niet weten hoe uit de spiraal van vernedering, geweld en schaamte te ontsnappen. Hulpverleners en ouders hebben dikwijls weinig grip en er lijkt ook sprake van professioneel onvermogen, waarbij de problemen onvoldoende worden onderkend of instanties langs elkaar heen werken. Meiden zien zichzelf soms ook niet als slachtoffer en verworden in een enkel geval zelfs tot dader als ze voor geld anderen ronselen voor seksuele of criminele diensten.

In de woorden van Kleijwegt: "De professionals die ik sprak, hameren vooral op het belang van 'maatwerk'. Als je echt iets voor deze meisjes wil betekenen, is hulpverlening die op ieder individueel geval is toegespitst, de enige manier, zeggen ze met klem. Want wat door volwassenen als een risicovolle situatie wordt gezien, beschouwen de meisjes niet altijd zo. Weglopen betekent voor sommigen een stap naar de vrijheid waar ze zo naar verlangen, ontsnappen aan een benauwende of traumatische situatie thuis.

'Ik wilde een spannend leven', legde een meisje uit. 'Ik was op zoek naar avontuur. En voor ik het wist, zat ik in een verkeerde wereld en kon ik niet meer terug.' Bij een ander was de situatie thuis onhoudbaar: 'Mijn vader mishandelde me, het was vreselijk, ik moest wel weg.'¹⁹

¹⁵ Rechten, Ruimte en Representatie, Nota gendergelijkheid 2019 – 2022. Gemeente Amsterdam (2019)

¹⁶ Vragenlijst Jeugdmonitor GGD 2016/2017

¹⁷ Monitor Vrouwenemancipatie 2017, OIS, Gemeente Amsterdam (2018)

¹⁸ Factsheet Straatintimidatie Amsterdam 2018, OIS, Gemeente Amsterdam, gegevens afkomstig uit de Veiligheidsmonitor Amsterdam-Amstelland 2018 (2019)

¹⁹ Kwetsbaar – meisjes in de gevarenzone, Kleijwegt, M. (2020)

Oude en nieuwe oorzaken

De oorzaken van seksuele intimidatie en geweld zijn net als de situaties waarin de slachtoffers verkeren divers. Uit onderzoek en uit het ambtswoninggesprek komt naar voren dat het zowel om oudere en al langer bekende, als om relatief nieuwe verschijnselen gaat.

1: Machtsongelijkheid

Allereerst zijn er klassieke patronen van machtongelijkheid, gebaseerd op traditie of fysieke kracht. Deze patronen worden in stand gehouden door religieuze overtuiging, familieregels, het willen conformeren aan een bedrijfscultuur of aan groepsnormen. Vrouwen en meiden krijgen hiermee in uiteenlopende situaties te maken: een vrijpostige collega in het kopieerhok, een dominante broer die voor jou bepaalt wat je wel en niet mag doen of die opdringerige vriendengroep op de dansvloer.

Weliswaar worden met de opkomst van de #MeToo-beweging machtsongelijkheid en seksuele intimidatie en seksueel geweld krachtig aangekaart, er is ook een tegenbeweging gaande. Wereldwijd, maar ook in Nederland en Amsterdam worden reactionaire opvattingen over de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen nieuw leven ingeblazen. In de studie 'Tegen de vrouwen' beschrijft emeritus-hoogleraar sociologie Abram de Swaan hoe in opkomende religieus fundamentalistische en seculiere extreemrechtse bewegingen de haat tegen, en de intimidatie van vrouwen worden gevoed en gerechtvaardigd. Onder het mom van een herstel van traditionele rolpatronen, waarbij vrouwen ondergeschikt dienen te zijn aan de eisen en wensen van mannen, wordt het 'nee' van een vrouw openlijk betwijfeld of genegeerd. Met de aanwezigheid van religieuze fundamentalisten in onze (lokale) samenleving is zelfs sprake van de herintrede van eeuwenoude en verboden verschijnselen zoals gedwongen huwelijken en vrouwenbesnijdenis²⁰.

2: Sociale en intergenerationele kwetsbaarheid

Tijdens het ambtswoninggesprek werd benadrukt dat in de openbare ruimte en op internet alle vrouwen en meisjes slachtoffer kunnen worden van seksuele intimidatie, maar dat tegelijkertijd het slachtofferschap van seksueel geweld vooral (jonge) vrouwen uit gecompliceerde gezinnen en een sociaal kwetsbare omgeving treft. Meisjes en jonge vrouwen die te maken hebben met armoede, grote sociale en culturele achterstanden raken gemakkelijker en eerder verzeild in een negatieve spiraal van misbruik en ontheemding. Ook meisjes en vrouwen met een migratieachtergrond die de taal niet goed machtig zijn, die geen zelfstandige verblijfstatus hebben of op een andere manier geïsoleerd zijn, zijn extra kwetsbaar.

Zorgelijk is ook dat onderzoek uitwijst dat (seksueel) geweld zich vaak over meerdere generaties uitstrekt, zowel in dader- als in slachtofferschap²¹. Dit betekent dat een oorzaak van voortdurend seksueel geweld eigen ervaringen uit het verleden kunnen zijn.

Van huiselijk geweld is bekend dat naar schatting een derde van de kinderen met een gewelddadige gezinsgeschiedenis, later zelf geweld gebruikt tegen zijn of haar kinderen²². Van de

---

²⁰ Tegen de vrouwen. De wereldwijde strijd van rechtsisten en jihadisten tegen de emancipatie. De Swaan, A. (2019)

²¹ Van generatie op generatie. Een literatuurstudie naar het doorbreken van geweld en de rol van opvoeding. Verwey-Jonker (2013)

moeders die te maken hebben met partnergeweld, is de helft zelf opgegroeid in een gezin met een geschiedenis van geweld²³. Vrouwen die als kind slachtoffer waren van seksueel misbruik lopen als volwassene meer risico om slachtoffer te worden van seksuele dwang²⁴.

3: Social media

Met internet en social media heeft zich een nieuwe, en vooral voor jongeren spannende wereld geopend van snelle en wisselende, dikwijls internationale contacten, het vrijelijk bewegen tussen heel verschillende subculturen en de toegang tot een onophoudelijke stroom informatie. De keerzijde is dat de anonimiteit van het web nieuwe ruimte creëert voor seksuele intimidatie en (de dreiging van) geweld. De verhalen stapelen zich op over meisjes en jongens die sexy foto's uitwisselen, aan sexting doen en daar dan later mee worden gechanteerd. Margalith Kleijwegt geeft enkele voorbeelden van meisjes die via apps als snapchat onder druk worden gezet om zich naakt te tonen, die gechanteerd en tot seks gedwongen worden. Foto's die tegen de zin verspreid worden, seks die wordt geëist in ruil voor het bewaren van de privacy en soms voor geld of simpelweg een dak boven het hoofd: precieze cijfers zijn er tot nu toe niet, anekdotisch bewijs wijst echter in de verkeerde richting. Vooral als meiden (deels) uit een schaamtecultuur afkomstig zijn en in traditionele gezinnen opgroeien, wordt er daarbij niet of te laat aan de bel getrokken.

Maatregelen

De aanpak van intimidatie en geweld tegen vrouwen heeft voor het college prioriteit. Daarbij houden we rekening met de verschillende vormen die het kan aannemen: van sissen tot (herhaald) seksueel misbruik. Als de strafwet wordt overtreden dan is het van groot belang dat er altijd aangifte wordt gedaan en politie en justitie handhaven.

Daar houdt de verantwoordelijkheid echter niet op. Meisjes en vrouwen moeten vrij over straat kunnen gaan, zich zonder angst voor chantage en intimidatie kunnen uiten op social media en gemakkelijk de weg naar hulp en ondersteuning kunnen vinden als zij zijn geïntimideerd, aangerand of verkracht. Omdat de ernst kan variëren, is er een scala aan maatregelen voorbereid die het spectrum van slachtofferschap omvatten: van de vrouw die op straat wordt uitgescholden en geïntimideerd tot het meisje dat is gedwongen tot seks en is verkracht. Ook moet er oog zijn voor de culturele en religieuze achtergrond van slachtoffers. Met name voor meisjes en vrouwen uit een schaamtecultuur is de afstand tot steun en hulp vaak groot en kunnen zij geïsoleerd raken. De gemeente zal nauw samenwerken met maatschappelijke en culturele (vrouwen-)organisaties die in de wijken actief zijn, alsook met stedelijke en specialistische organisaties zoals het Centrum voor Seksueel Geweld Amsterdam (CSG) dat forensische, medische en psychische hulp biedt aan slachtoffers van aanranding en verkrachting en het Steunpunt Seksueel Geweld Amsterdam (SSGA) dat professionals en instellingen ondersteunt. Ook bestaande organisaties als Pinq (behandelcentrum voor meisjes) en Opido (gericht op het verminderen van seksueel risicogedrag bij kinderen en jongeren) zijn waardevolle partners.

---

²² Zie noot 21

²³ Preventie van intergenerationeel geweld, Nederland en EU, verkenning van wat werkt. Verwey-Jonker (2016)

²⁴ Het doorbreken van patronen, Intergenerationele overdracht van geweld. Steketee, M., Dijkstra, S., & Lünemann, K. (2017)

Met deze maatregelen komt het college tegemoet aan het initiatiefvoorstel uit 2016 van de raadsfracties van de VVD en CDA tegen straatintimidatie. Dit heeft sindsdien geleid tot nauwere samenwerking met een brede groep maatschappelijke partners onder de noemer 'Veilige Steden'. Hierin staat de bewustwording en gedragsverandering bij (potentiële) daders, bij (potentiële) slachtoffers en bij omstanders centraal. In de bijlage vindt u een voortgangsrapportage zoals uw raad is toegezegd in de commissievergadering Algemene Zaken van 15 oktober 2019. Ook ontvangt u gelijktijdig de beantwoording van de schriftelijke vragen van het lid Poot over de intentieverklaring 'Safe Streets' van UN Women.

Uitkomst van het initiatiefvoorstel van VVD en CDA was ook dat Amsterdam sinds 2017 een verbod op straatintimidatie heeft opgenomen in de APV. Naar aanleiding van een zaak in Rotterdam heeft het Gerechtshof in Den Haag inmiddels geoordeeld dat het verbod in de APV van Rotterdam geen rechtsgeldige strafbepaling is. Op het grondrecht 'in vrijheid de inhoud van gedachten en gevoelens te uiten' kan volgens het hof alleen bij wet in formele zin beperking worden aangebracht. Tegen de uitspraak is cassatie ingesteld en in de Kamer is inmiddels aangekondigd wetswijziging te beogen. Het Amsterdamse college wacht dit af en zal de raad hierover informeren.

1. Campagne #jijstaatnietalleen

Onder de noemer 'jij staat niet alleen' start het college een campagne gericht op jonge vrouwen en meisjes die te maken krijgen met seksuele intimidatie en geweld. Het kan gaan om straatintimidatie, sextortion of exposing via social media. We willen hen laten weten dat de stad net zo goed van hen is en dat uitbuiting en intimidatie niet worden geaccepteerd: niet op straat, niet in je eigen buurt, niet tijdens het uitgaan en niet online. De campagnebeelden van #jijstaatnietalleen zijn online en via posters in de stad en op scholen te zien. Voor meiden die behoefte hebben aan steun staat een 'vriendin' klaar, een Amsterdamse vrouw die als positief rolmodel en vriendin een steun kan zijn. De vriendinnen opereren onder het motto 'naast elk Amsterdams meisje staat een sterke vrouw' en vormen geleidelijk een beweging van vrijwilligers. Vrouwelijke rolmodellen met een openbaar profiel, zoals influencers, journalisten en kunstenaars, vragen we om zich als 'vriendin' en als ambassadeurs aan de campagne te verbinden. Een 'vriendin' wordt voor een half jaar aan een meisje gekoppeld. Zij zullen vooral effectief zijn bij het ondersteunen van meisjes met lichtere problematiek. Zij worden voorbereid en begeleid zodat zij weten wanneer de problemen van het meisje zo complex zijn dat zij professionele hulp nodig heeft.

2. Problemen zichtbaar maken

De zorgwekkende signalen uit het verslag van Margalith Kleijwegt, het ambtswoninggesprek en de stadsdelen over kwetsbare meisjes en jonge vrouwen nemen we zeer serieus. De problemen spelen zich te veel onder de radar af. Het is van belang dat we zicht krijgen op de aard en omvang van het probleem. De komende tijd wordt nader onderzoek gedaan om de doelgroep in beeld te krijgen. In welke buurten speelt het probleem vooral? Welke signalen hebben scholen? Zijn er signalen over specifieke locaties waar misbruik en uitbuiting plaatsvindt? Ook gaan we na hoe de online leefwereld van jongeren doorwerkt. Wat is er nodig om meisjes en jonge vrouwen in de gevarenzone sneller en beter te signaleren en helpen? Daarbij betrekken we de expertise van

deskundige partijen, in het bijzonder die van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld Tegen Kinderen. En ook die van de informele vrouwenorganisaties in de stad: zij hebben het vertrouwen en de contacten in de wijken. De cijfers zullen worden opgenomen in de jaarlijks gepubliceerde Amsterdamse geweldscijfers.

3. Aanpak online seksueel geweld

In het kader van het actieprogramma Digitale Veiligheid is de gemeente Amsterdam in samenwerking met de politie en het OM eind 2019 gestart met het project 'Aanpak fenomeen sextortion'. Slachtoffers van sextortion worden afgeperst met seksueel getinte foto's of video's, voor geld, meer fotomateriaal of een fysieke ontmoeting die in veel gevallen leidt tot 'offline' seksueel geweld. Doel van het project is het opbouwen van kennis over het fenomeen sextortion en het bestrijden van sextortion door middel van preventie, schadebeperking, slachtoffernotificatie, verstoring en strafrechtelijke aanpak. Meisjes worden in de aanpak aangemerkt als de belangrijkste aandachtsgroep.

4. ROSA: persoonlijke regie voor kwetsbare jonge vrouwen

Voor jonge vrouwen met complexe problemen en meervoudig slachtofferschap is er meer nodig. Voor hen wordt pas verschil gemaakt als we erin slagen de samenwerking tussen veiligheid- en zorgpartijen optimaal te maken. Geen instanties die langs elkaar heen werken, of een keur aan hulpverleners rond een gezin. Het Actiecentrum Veiligheid en Zorg zal in navolging van de Top600 en de Top400 waarin daders een persoonsgerichte aanpak krijgen, nu voor het eerst persoonlijke regie introduceren voor slachtoffers: de ROSA-aanpak.

Op dit moment worden in de stadsdelen West en Nieuw-West door de gemeentelijke diensten, straatcoaches, politie, OM, jeugdbescherming en de gespecialiseerde jeugdhulp de onderlinge netwerken van meisjes (en daaromheen de jongens en mannen) in beeld gebracht. Parallel daaraan wordt de ROSA-aanpak gestart als integrale persoonsgerichte aanpak voor jonge vrouwen met complexe problemen, zoals seksuele uitbuiting, psychiatrische problemen, afhankelijkheid, schulden, huiselijk geweld etc. Daarin stemt een regisseur de inzet van alle betrokken partijen op elkaar af. We starten deze werkwijze met tien casussen van jonge vrouwen uit West en Nieuw-West en bouwen het geleidelijk uit in aantal, verspreid over de verschillende stadsdelen. In eerste instantie wordt de persoonsgerichte aanpak gericht op jonge vrouwen van 18 jaar en ouder. Nadat de eerste resultaten zijn verzameld worden mogelijk ook minderjarigen opgenomen in de aanpak²⁵.

5. Veilige opvang en wonen

De schaarse woonruimte in de stad heeft ook gevolgen voor de veilige opvang en woonruimte voor meisjes en vrouwen die slachtoffer zijn van seksueel geweld. Tegelijkertijd zien wij dat de vraag toeneemt. In het bijzonder bij meisjes die niet meer thuis kunnen wonen door een verstoorde relatie met hun ouders, of zelfs door verstoting uit hun familie. Voor hen is het belangrijk dat er voldoende plekken zijn waar ze begeleid kunnen wonen. Andere meisjes hebben

---

²⁵ Dit omdat jongeren tot 18 jaar onder het jeugdstelsel vallen, met de daarbij behorende jeugdbeschermingsmaatregelen en voorzieningen. De overgang naar meerderjarigheid is vaak een kwetsbaar moment en extra alertheid is dan geboden.

tijdelijk een plek in een 'safe house' nodig, soms zelfs buiten de stad. De professionals die op de locaties met deze doelgroep werken moeten beschikken over de juiste expertise en vaardigheden, zodat de meisjes zich gezien en gesteund voelen, en zodat tegelijk mogelijk afleidend of manipulatief gedrag van de meisjes wordt doorzien. Het college zal een uiterste inspanning doen om voldoende woonruimte en opvang te bewerkstelligen voor deze kwetsbare groep meisjes.

6. Systeemfouten aanpakken

Onder andere uit de gegevens van Veilig Thuis en de politie weten we dat er gemiddeld 33 incidenten plaatsvinden voordat geweld in de privésfeer wordt gemeld. Niet alleen leidt dit tot psychische klachten en trauma's, juist de langdurigheid van geweld vergroot de kans dat daderschap en slachtofferschap van generatie op generatie doorgaan. Aangezien het voor slachtoffers heel moeilijk is om de stap te zetten uit de privésfeer naar hulp, moet goede hulp aan hen te allen tijde gewaarborgd zijn.

Onder voorzitterschap van de burgemeester worden aan de hand van casuïstiek systeemfouten opgespoord rond huiselijk en seksueel geweld. Het doel is snelle en doeltreffende hulp, waardoor het vertrouwen toeneemt en zo de risico's van intergenerationele overdacht van geweld tegen meisjes en vrouwen worden verkleind. Waar belemmeringen op het gebied van landelijk beleid en wetgeving worden ervaren, worden deze op landelijk niveau aangekaart. Vanzelfsprekend vindt dit plaats in nauw overleg met de wethouder Jeugd en Zorg die eerste verantwoordelijke is voor 'Veilig Thuis' en het beleid gericht tegen kindermishandeling. In regio's waar al ervaring is met een dergelijke casusanalyse zien we dat dit de slagkracht van professionals vergroot.

7. Bestuurlijke handhaving

Personeel van hotels, restaurants en nachtclubs ziet vermoedelijk praktijken van ronseling, intimidatie en misbruik. Meestal rekent men melding hiervan niet tot de verantwoordelijkheid. De burgemeester gaat met de branche in gesprek om afspraken te maken hierover. Tegelijk wordt onderzocht of onwillige ondernemingen kunnen worden gedwongen om misstanden te melden door een meldplicht voor bijvoorbeeld hotels op te nemen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Dit betekent dat als misstanden die onder hun dak plaatsvinden niet worden gemeld, dit gevolgen kan hebben voor hun exploitatie, naar voorbeeld van de misstandenmeldplicht die al geldt voor exploitanten in de prostitutiebranche. Melding is van groot belang om directe hulp te kunnen bieden en omdat slachtoffers vaak geen aangifte doen bij de politie. Met een melding krijgt de politie een extra aanleiding om onderzoek te doen en kan er bij voldoende bewijs tot vervolging worden overgegaan.

Daarnaast zal het bestaande gebiedsverbod dat de burgemeester op dit moment al oplegt aan notoire overlastplegers ook worden ingezet voor personen die hinderlijk rondhangen in de buurt van een opvanghuis voor kwetsbare meisjes, of die op straat aantoonbaar seksueel opdringerig zijn.

Tot slot

Met deze brief en de aangekondigde maatregelen richt dit college zich allereerst op meisjes en vrouwen. De ambitie is om delen van het beleid (zoals de campagne #jijstaatnietalleen) in een

later stadium uit te breiden naar de LHBTQI+-gemeenschap die helaas ook vaak bloot staat aan straatintimidatie en geweld.

Vanzelfsprekend moet er ook aandacht zijn voor de (veelal mannelijke) daders van seksuele intimidatie en seksueel geweld. De Nota Gendergelijkheid van de wethouder Diversiteit besteedt terecht ruime aandacht aan de noodzaak van bewustwording en emancipatie van jongens en mannen. In deze brief gaat echter de aandacht uit naar de (veelal vrouwelijke) slachtoffers.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Femke Halsema
Burgemeester